

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 24. oktobra 2013 *

„Obvezno zavarovanje civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil — Direktiva 72/166/EGS — Člen 3(1) — Direktiva 90/232/EGS — Člen 1 — Prometna nesreča — Smrt staršev mladoletnega vlagatelja zahtevka — Pravica otroka do odškodnine — Nepremoženjska škoda — Odškodnina — Kritje z obveznim zavarovanjem“

V zadevi C-277/12,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Augstākās tiesas Senāts (Latvija) z odločbo z dne 16. maja 2012, ki je prispela na Sodišče 1. junija 2012, v postopku

Vitālijs Drozdovs, ki ga zastopa Valentīna Balakireva,

proti

Baltikums AAS,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi R. Silva de Lapuerta, predsednica senata, J. L. da Cruz Vilaça, G. Arestis, J.-C. Bonichot in A. Arabadžiev (poročevalec), sodniki,

generalni pravobranilec: N. Jääskinen,

sodni tajnik: M. Aleksejev, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 20. marca 2013,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za V. Drozdovsa, ki ga zastopa V. Balakireva, N. Frīdmane, odvetnik,
- za Baltikums AAS G. Radiloveca, odvetnik,
- za latvijsko vlado A. Nikolajeva in I. Kalniņš, agenta,
- za nemško vlado F. Wannek in T. Henze, agenta,
- za litovsko vlado R. Janeckaitė, A. Svinkūnaitė in D. Kriaučiūnas, agenti,
- za Evropsko komisijo A. Sauka in K.-P. Wojcik, agenta,

* Jezik postopka: latvijščina.

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 11. julija 2013

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 3(1) Direktive Sveta z dne 24. aprila 1972 o približevanju zakonodaje držav članic o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil in o izvajanju obveznosti zavarovanja takšne odgovornosti (72/166/EGS) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 1, str. 10, v nadaljevanju: Prva direktiva) in člena 1(1) in (2) Druge direktive Sveta z dne 30. decembra 1983 o približevanju zakonodaje držav članic o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil (84/5/EGS) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 7, str. 3, v nadaljevanju: Druga direktiva).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med V. Drozdovsom, ki ga zastopa V. Balakireva, in zavarovalnico Baltikums AAS (v nadaljevanju: Baltikums) glede njenega izplačila odškodnine na podlagi civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil za nepremoženjsko škodo, ki je V. Drozdovsu nastala zaradi smrti njegovih staršev v prometni nesreči.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Člen 1 Prve direktive določa:

„V tej direktivi imajo uporabljeni izrazi naslednji pomen:

[...]

2. „oškodovanec“ je oseba, ki ima pravico do odškodnine zaradi izgube ali poškodbe, ki so jo povzročila vozila;

[...]“

- 4 Člen 3(1) Prve direktive določa:

„Vsaka država članica [...] sprejme vse ustrezne ukrepe za zagotovitev, da je civilna odgovornost pri uporabi vozil, ki so običajno na njenem ozemlju, krita z zavarovanjem. Na podlagi teh ukrepov se določi kritje obveznosti in pogoji kritja.“

- 5 Člen 1(1) in (2) Druge direktive določa:

„1. Zavarovanje iz člena 3(1) [Prve direktive] obvezno krije oboje, materialno škodo in telesne poškodbe.

2. Brez poseganja v višja jamstva, ki jih lahko določijo države članice, vsaka država članica zahteva, da so vsote, za katere je takšno zavarovanje obvezno, najmanj:

— v primeru telesne poškodbe 350.000 [EUR], če je samo en oškodovanec; če posamezni odškodninski zahtevki vključujejo več kot enega oškodovanca, se ta vsota pomnoži s številom oškodovancev,

— v primeru materialne škode 100.000 [EUR] na odškodninski zahtevek, ne glede na število oškodovancev, kar pa ne vpliva na višja jamstva, ki jih lahko določijo države članice.

Države članice lahko namesto zgornjih minimalnih vsot zagotovijo minimalno vsoto 500.000 [EUR] za telesno poškodbo, če vključuje posamezni odškodninski zahtevek več kot enega oškodovanca, ali v primeru telesne poškodbe in materialne škode minimalno skupno vsoto 600.000 [EUR] na odškodninski zahtevek, ne glede na število oškodovancev ali naravo škode.“

- 6 Člen 1, prvi odstavek, Tretje direktive Sveta z dne 14. maja 1990 o približevanju zakonodaje držav članic o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil (90/232/EGS) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 1, str. 249, v nadaljevanju: Tretja direktiva) določa, da „zavarovanje iz člena 3(1) [Prve direktive] krije odgovornost za telesne poškodbe vseh potnikov razen voznika, do katerih bi prišlo pri uporabi motornega vozila“.

Latvijsko pravo

- 7 Člen 15 zakona o obveznem zavarovanju civilne odgovornosti lastnikov kopenskih motornih vozil (*Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likums, Latvijas Vēstnesis*, 2004, št. 65 (3013)) v različici, veljavni v času dejanskega stanja (v nadaljevanju: zakon OCTA), naslovljen „Meja odgovornosti zavarovatelja“, je določal:

„1 V primeru zavarovalnega dogodka zavarovatelj, pri katerem ima lastnik vozila, s katerim je bila povzročena škoda, sklenjeno zavarovanje civilne odgovornosti, ali konzorcij za nadomestilo zavarovanih motornih vozil (če mora odškodnino izplačati jamstveni sklad) v mejah odgovornosti zavarovatelja povrne škodo:

- (1) do 250.000 [latvijskih latov (LVL)] za vsakega oškodovanca, ki je utrpel osebno škodo;
- (2) do 70.000 [LVL] za premoženjsko škodo ne glede na število oškodovanih tretjih oseb;

2. Tretje osebe lahko v skladu s splošnim pravom zahtevajo odškodnino za škodo, ki se ne povrne na podlagi tega zakona ali ki presega meje odgovornosti zavarovatelja.“

- 8 Člen 19 zakona OCTA, naslovljen „Škoda, nastala osebam“, je določal:

„1. Premoženjska škoda, nastala oškodovancu pri prometni nesreči, obsega:

- (1) stroške zdravljenja;
- (2) začasno nezmožnost za delo;
- (3) trajno nezmožnost za delo;
- (4) smrt.

2. Nepremoženjska škoda je škoda, povezana z bolečino in duševnim trpljenjem, in sicer:

- (1) telesne poškodbe oškodovanca;
- (2) iznakaženost ali invalidnost oškodovanca;
- (3) smrt osebe, ki preživlja druge osebe, odvisne osebe ali zakonca;

(4) invalidnost 1. stopnje osebe, ki preživlja druge osebe, odvisne osebe ali zakonca.

3. Znesek in način izračuna odškodnine iz naslova zavarovanja za premoženjsko in nepremoženjsko škodo, nastalo osebam, določi svet ministrov.“

9 Člen 23 zakona OCTA, naslovljen „Škoda, povezana s smrtjo oškodovanca“, je določal:

„1. Do odškodnine iz naslova zavarovanja so ob smrti osebe, ki jih preživlja, upravičeni:

(1) otroci, tudi posvojeni:

(a) do polnoletnosti,

[...]“

10 Člen 5 civilnega zakonika (*Civillikums, Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs*, 1993, št. 1) v različici, veljavni v času dejanskega stanja (v nadaljevanju: civilni zakonik), je določal:

„Če se spor obravnava v skladu s pravičnostjo ali strogo po pravu, sodišče odloči v skladu s splošnimi pravnimi načeli.“

11 Člen 1635 civilnega zakonika je določal:

„Kakršna koli protipravna škoda, kar pomeni kakršno koli protipravno ravnanje, daje oškodovancu pravico, da zahteva odškodnino od storilca, če mu je mogoče pripisati odgovornost za ravnanje.“

12 Člen 2347 civilnega zakonika je določal:

„Kdor z ravnanjem, za katero je odgovoren in je protipravno, povzroči drugi osebi telesno poškodbo, mora tej osebi izplačati odškodnino za stroške zdravljenja in v skladu s presojo sodišča za morebitni izgubljeni dobiček.

Kdor opravlja dejavnost, ki pomeni povečano nevarnost za okolico (prevoz, industrija, gradbeništvo, nevarne snovi itn.), mora povrniti škodo, ki nastane zaradi te nevarnosti, če ne more dokazati, da je škoda nastala zaradi višje sile, po krivdi oškodovanca ali zaradi hude malomarnosti. Če je lastnik, imetnik ali uporabnik nevarne stvari brez svoje krivde izgubil nadzor nad to stvarjo zaradi protipravnega ravnanja druge osebe, ta odgovarja za nastalo škodo. Če je tudi imetnik (lastnik, posestnik, uporabnik) ravnal neupravičeno, je mogoče v zvezi z nastalo škodo vzpostaviti odgovornost tako osebe, ki je uporabila nevarno stvar, kot njenega imetnika glede na stopnjo krivde vsakega.“

13 Člen 22 zakonika o kazenskem postopku (*Kriminālprocesa likums, Latvijas Vēstnesis*, 2005, št. 74 (3232)), naslovljen „pravica do odškodnine za nastalo škodo“, določa:

„Pravica zahtevati in pridobiti prisojeno odškodnino za nepremoženjsko in premoženjsko škodo je zagotovljena osebi, ki ji je nastala škoda zaradi nezakonitega ravnanja, vključno z nepremoženjsko škodo, telesnimi poškodbami in poškodovanjem stvari.“

- 14 Člena 7 in 10 uredbe sveta ministrov št. 331 o znesku in načinu izračuna odškodnine iz naslova zavarovanja za nepremoženjsko škodo, nastalo osebam (Noteikumi par apdrošināšanas atlīdzības apmēru un aprēķināšanas kārtību par personai nodarītajiem nemateriālajiem zaudējumiem) z dne 17. maja 2005 (*Latvijas Vēstnesis*, 2005, št. 80 (3238), v nadaljevanju: uredba)), s katerima se izvaja člen 19(3) zakona OCTA, določata:

„Člen 7

Znesek odškodnine iz naslova zavarovanja za bolečine in duševno trpljenje zaradi smrti osebe, ki preživlja druge osebe, odvisne osebe ali zakonca znaša 100 [LVL] za vsakega vlagatelja zahtevka in na osebo v smislu člena 23(1) zakona o obveznem zavarovanju civilne odgovornosti lastnikov kopenskih motornih vozil.

[...]

Člen 10

Skupni znesek odškodnine iz naslova zavarovanja je omejen na 1000 [LVL] za vsakega oškodovanca iz prometne nesreče, če se povrnejo vse vrste škode iz točk 3, 6, 7 in 8.“

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

- 15 Starši V. Drozdovsa so 14. februarja 2006 umrli v prometni nesreči v Rigi (Latvija). V. Drozdovs, rojen 25. avgusta 1995, je bil zato dodeljen v skrbništvo stari materi V. Balakirevi (v nadaljevanju: skrbnica).
- 16 Nesrečo je povzročil voznik avtomobila, zavarovanega pri zavarovalnici Baltikums. Povzročitelj navedene nesreče, ki je bil pod vplivom alkohola in je s preveliko hitrostjo vozil vozilo v slabem tehničnem stanju ter je v času nesreče nevarno prehiteval, je bil s kazensko sodbo obsojen na šestletno zaporno kazen s petletnim odvzemom vozniškega dovoljenja.
- 17 Skrbnica je 13. decembra 2006 zavarovalnico Baltikums obvestila o nesreči in jo pozvala k plačilu predvidene odškodnine, vključno z odškodnino za nepremoženjsko škodo, ki je bila ocenjena na 200.000 LVL. Zavarovalnica Baltikums je 29. januarja 2007 v skladu s členom 7 uredbe iz naslova odškodnine za duševno trpljenje V. Drozdovsa izplačala znesek 200 LVL, iz naslova premoženjske škode pa znesek 4 497,47 LVL, ki ni sporen.
- 18 Skrbnica je 13. septembra 2007 proti zavarovalnici Baltikums vložila tožbo za izplačilo odškodnine 200.000 LVL za nepremoženjsko škodo, nastalo V. Drozdovsu. Ta tožba, ki je bila obrazložena s tem, da je V. Drozdovsu smrt staršev povzročila duševno trpljenje zaradi njegove mladosti, je temeljila na členih 15(1), prvi pododstavek, 19(2), tretji pododstavek, ter 39(1) in (6) zakona OCTA in na členu 1(2) Druge direktive.
- 19 Ker sta bili navedena tožba in pritožba, ki jo je vložila skrbnica, zavrnjeni med drugim na podlagi člena 7 uredbe, je skrbnica pri predložitvenem sodišču vložila kasacijsko pritožbo, s katero predlaga razveljavitev sodbe pritožbenega sodišča in vrnitev zadeve temu sodišču v ponovno odločanje.
- 20 Skrbnica s to pritožbo med drugim trdi, da je pritožbeno sodišče napačno uporabilo člen 15(1), prvi pododstavek, zakona OCTA, saj naj bi bilo treba to določbo razlagati zlasti v skladu z Prvo in Drugo direktivo. Iz teh predpisov Unije pa naj bi bilo razvidno, da država članica ne more določiti nižjih meja odškodnine od minimalnih zneskov, določenih v členu 1 Druge direktive. Iz tega naj bi bilo razvidno, da člen 7 uredbe ni v skladu z omejitvami odškodnine iz člena 15(1), prvi pododstavek, zakona OCTA in zgoraj navedenih direktiv.

- 21 Predložitveno sodišče poudarja, da člen 1 Druge direktive določa obvezni znesek jamstva za telesne poškodbe in poškodovanje stvari, vendar ne obravnava neposredno nepremoženjske škode, nastale osebam. Poleg tega naj bi Sodišče priznalo, da Prva in Druga direktiva nista namenjeni uskladitvi ureditev civilne odgovornosti držav članic, tako da te lahko prosto določijo ureditev, ki se uporablja za prometne nesreče. Na podlagi tega naj bi bilo mogoče sklepati, da se zadevni direktivi ne nanašata na znesek odškodnine za nepremoženjsko škodo, ki nastane osebam.
- 22 Vendar predložitveno sodišče meni, da bi bilo mogoče ugotoviti tudi, da navedeni direktivi pomenita oviro za ureditve držav članic, ki določajo zgornjo omejitev za ureditev zavarovanja civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil. Cilj tega zavarovanja naj bi bil namreč vsaj delno izplačilo odškodnine oškodovancem iz prometnih nesreč za škodo, ki jo je mogoče objektivno oceniti, zlasti škodo, nastalo stvarem ali osebam, vključno z nepremoženjsko škodo.
- 23 Sodišče je razsodilo tudi, da zadevni direktivi prepovedujeta tako zavrnitev ali nesorazmerno omejitev odškodnine za škodo, nastalo oškodovancem iz prometnih nesreč, kot določitev maksimalnih zneskov jamstva, ki bi bili nižji od minimalnih zneskov jamstva, določenih v členu 1(2) Druge direktive.
- 24 Predložitveno sodišče pa opozarja tudi, da mora učinkovit sistem zavarovanja civilne odgovornosti omogočati usklajevanje različnih interesov oškodovancev iz prometnih nesreč, lastnikov motornih vozil in njihovih zavarovalcev. Jasne meje odškodnin naj bi oškodovancem zagotavljale odškodnine, določene za nastalo škodo, zavarovalne premije naj bi omejevale na razumne zneske, zavarovateljem pa naj bi omogočale dobiček.
- 25 Predložitveno sodišče pojasnjuje, da je nacionalni zakonodajalec omejil odškodnino iz obveznega zavarovanja civilne odgovornosti v prometnih nesrečah z določitvijo zgornjih mej in da je vlado pooblastil za določitev pravil o višini in načinu izračuna odškodnine iz naslova zavarovanja za nepremoženjsko škodo, nastalo osebam. Po mnenju tega sodišča pa ta pravila nesorazmerno omejujejo pravico do izplačila odškodnine iz naslova navedenega zavarovanja, zlasti z dodelitvijo „smešno nizke“ odškodnine 100 LVL, določene za duševno trpljenje zaradi smrti osebe, ki preživlja zadevno osebo.
- 26 V teh okoliščinah je Augstākās tiesas Senāts prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:
- „1. Ali je odškodnina za nepremoženjsko škodo zajeta z zneskom obveznega zavarovanja za telesne poškodbe, ki ga določa[ta] člen 3 [Prve direktive] ter [člen 1(2) Druge direktive]?
2. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen, ali je treba člen 3 [Prve direktive] ter [člen 1(2) Druge direktive] razlagati tako, da te določbe nasprotujejo predpisu države članice, s katerim se omejuje veljavna civilna odgovornost v tej državi – najvišji znesek odškodnine za nepremoženjsko škodo – in sicer z določitvijo meje, ki je bistveno nižja od tiste, ki jo za odgovornost zavarovalnice določajo direktive in nacionalni zakon?“

Vprašanji za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

- 27 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 3(1) Prve direktive in člen 1(2) Druge direktive razlagati tako, da mora obvezno zavarovanje civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil zajemati odškodnino za nepremoženjsko škodo, nastalo bližnjim osebam oškodovancev, umrlih v prometni nesreči.

- 28 Opozoriti je treba, da je v preambuli Prve in Druge direktive poudarjeno, da je njun namen po eni strani zagotoviti prosti pretok motornih vozil, ki so običajno na ozemlju Unije, in oseb, ki so v njih, in po drugi strani zagotoviti, da bodo oškodovanci nesreč, ki jih povzročijo ta vozila, enako obravnavani ne glede na to, kje v Uniji se je nesreča zgodila (sodba z dne 23. oktobra 2012 v zadevi Marques Almeida, C-300/10, točka 26 in navedena sodna praksa).
- 29 Prva direktiva, kakor je bila natančneje pojasnjena in dopolnjena z Drugo in Tretjo direktivo, državam članicam torej nalaga, naj zagotovijo, da je civilna odgovornost pri uporabi vozil, ki so običajno na njenem ozemlju, krita z zavarovanjem, in zlasti določa vrste škode in tretje osebe, ki so bile oškodovane in morajo biti krite s tem zavarovanjem (zgoraj navedena sodba Marques Almeida, točka 27 in navedena sodna praksa).
- 30 Vendar je treba opozoriti, da je obveznost zavarovanja civilne odgovornosti za kritje škode, povzročene tretjim osebam z motornim vozilom, ločena od obsega odškodnine za to škodo iz naslova civilne odgovornosti zavarovanca. Namreč, medtem ko je prva opredeljena in zagotovljena z zakonodajo Unije, drugo ureja predvsem nacionalno pravo (zgoraj navedena sodba Marques Almeida, točka 28 in navedena sodna praksa).
- 31 V zvezi s tem je Sodišče že razsodilo, da iz cilja Prve, Druge in Tretje direktive ter iz njihovih besedil izhaja, da njihov namen ni harmonizacija ureditev držav članic o civilni odgovornosti in da v obstoječem stanju prava Unije te prosto določajo ureditev civilne odgovornosti, ki velja za nesreče pri uporabi motornih vozil (zgoraj navedena sodba Marques Almeida, točka 29 in navedena sodna praksa).
- 32 Zato in zlasti glede na člen 1, točka 2, Prve direktive države članice v obstoječem stanju prava Unije v okviru svojih sistemov civilne odgovornosti načeloma prosto določijo zlasti škodo, ki jo povzročijo motorna vozila in jo je treba povrniti, obseg odškodnine za to škodo in osebe, ki so upravičene do navedene odškodnine.
- 33 Vendar je Sodišče pojasnilo, da morajo države članice svoje pristojnosti na tem področju izvajati ob spoštovanju prava Unije in da nacionalne določbe, ki urejajo odškodnino za nesreče, ki so nastale pri uporabi motornih vozil, Prvi, Drugi in Tretji direktivi ne morejo odvzeti polnega učinka (zgoraj navedena sodba Marques Almeida, točka 31 in navedena sodna praksa).
- 34 Glede kritja škode – ki jo povzročijo motorna vozila in jo je treba v skladu z nacionalno zakonodajo o civilni odgovornosti povrniti – iz obveznega zavarovanja je sicer člen 3(1), drugi stavek, Prve direktive, kot je poudarila nemška vlada, državam članicam prepustil pristojnost za določitev tega, katera škoda je krita, in natančnih pogojev obveznega zavarovanja (glej v tem smislu sodbo z dne 28. marca 1996 v zadevi Ruiz Bernáldez, C-129/94, Recueil, str. I-1829, točka 15).
- 35 Vendar je zaradi zmanjšanja razlik, ki so obstajale med zakonodajami držav članic glede obsega obveznosti zavarovanja, člen 1 Druge direktive na področju civilne odgovornosti določil obvezno kritje premoženjske škode in telesnih poškodb do določenih zneskov. Člen 1 Tretje direktive je to obveznost razširil na kritje telesnih poškodb, povzročenih potnikom, ki niso vozniki (zgoraj navedena sodba Ruiz Bernáldez, točka 16).
- 36 Države članice morajo tako zagotavljati, da je civilna odgovornost pri uporabi motornih vozil, ki se uporablja v skladu z nacionalnim pravom, krita z zavarovanjem v skladu z določbami Prve, Druge in Tretje direktive (zgoraj navedena sodba Marques Almeida, točka 30 in navedena sodna praksa).
- 37 Iz tega izhaja, da je bila svoboda, ki jo imajo države članice pri določitvi vrst škode, ki se krijejo, in natančnih pogojev obveznega zavarovanja, omejena z Drugo in Tretjo direktivo, saj sta ti določili obvezno kritje nekaterih vrst škode do določenih minimalnih zneskov. Med temi vrstami škode, ki morajo biti krite, so zlasti telesne poškodbe, kot določa člen 1(1) Druge direktive.

- 38 Kot je poudaril generalni pravobranilec v točkah od 68 do 73 sklepnih predlogov in kot je razsodilo Sodišče Efte v sodbi z dne 20. junija 2008 v zadevi Celina Nguyen proti The Norwegian State (E-8/07, EFTA Court Report, str. 224, točki 26 in 27), pa je treba glede na različne jezikovne različice člena 1(1) Druge direktive in člena 1, prvi odstavek, Tretje direktive ter glede na varstveni cilj treh zgoraj navedenih direktiv ugotoviti, da pojem telesnih poškodb zajema vsakršno škodo – v delu, v katerem nacionalno pravo, ki se uporabi v sporu, zanjo določa odškodnino iz naslova civilne odgovornosti zavarovanca – ki izvira iz posega v celovitost osebe, kar vključuje tako telesno kot duševno trpljenje.
- 39 V skladu z ustaljeno sodno prakso je treba namreč določbe prava Unije razlagati in uporabljati enotno ob upoštevanju različic v vseh jezikih Unije. Če se med jezikovnimi različicami besedila zakonodaje Unije pojavijo razlike, je treba zadevno določbo razlagati glede na splošno sistematiko in namen ureditve, katere del je (glej zlasti sodbo z dne 8. decembra 2005 v zadevi Jyske Finans, C-280/04, ZOdl., str. I-10683, točka 31 in navedena sodna praksa).
- 40 Ker sta tako v jezikovnih različicah člena 1(1) Druge direktive v bistvu uporabljena pojma „telesna poškodba“ in „osebna škoda“, je treba upoštevati sistematiko in cilj teh določb in direktive. Glede tega je treba po eni strani poudariti, da ta pojma dopolnjujeta pojem „materialna škoda“, po drugi strani pa opozoriti, da sta navedeni določbi namenjeni zlasti okrepitvi varstva oškodovancev. V teh okoliščinah je treba uporabiti široko razlago navedenih pojmov iz točke 38 te sodbe.
- 41 Zato je med vrstami škode, ki jo je treba povrniti v skladu s Prvo, Drugo in Tretjo direktivo, nepremoženjska škoda, za katero odškodnino iz naslova civilne odgovornosti zavarovanca določa nacionalno pravo, ki se uporabi v sporu.
- 42 Glede vprašanja, katere osebe lahko zahtevajo odškodnino za to nepremoženjsko škodo, je treba, prvič, poudariti, da je iz člena 1, točka 2, v povezavi s členom 3(1), prvi stavek, Prve direktive razvidno, da varstvo, ki ga je treba zagotoviti na podlagi te direktive, zajema katero koli osebo, ki je na podlagi nacionalne zakonodaje o civilni odgovornosti upravičena do odškodnine za škodo, povzročeno z motornimi vozili.
- 43 Drugič, kot je poudaril generalni pravobranilec v točki 78 sklepnih predlogov in v nasprotju s trditvami latvijske in litovske vlade, je treba pojasniti, da Tretja direktiva ni omejila kroga oseb, ki so predmet varstva, temveč je, nasprotno, določila obvezno kritje škode, ki nastane nekaterim osebam, ki se štejejo za posebej ranljive.
- 44 Ker poleg tega pojem škode iz člena 1, točka 2, Prve direktive ni bolj omejen, v nasprotju s trditvami estonske vlade na podlagi ničesar ni mogoče sklepati, da bi bilo treba nekatere vrste škode, kot je nepremoženjska škoda, v delu, v katerem jo je treba povrniti v skladu z nacionalno zakonodajo o civilni odgovornosti, ki se uporabi, izključiti iz tega pojma.
- 45 Na podlagi nobenega elementa iz Prve, Druge in Tretje direktive ni mogoče sklepati, da je želel zakonodajalec Unije varstvo, zagotovljeno s temi direktivami, omejiti zgolj na osebe, ki so neposredno vpletene v škodni dogodek.
- 46 Države članice morajo zato zagotoviti, da je odškodnina, ki jo je treba v skladu z nacionalno zakonodajo o civilni odgovornosti izplačati zaradi nepremoženjske škode, ki je nastala ožjim družinskim članom oškodovancev iz prometnih nesreč, krita z obveznim zavarovanjem do minimalnih zneskov, določenih v členu 1(2) Druge direktive.
- 47 V obravnavanem primeru bi morale biti tako, saj je v skladu z navedbami predložitvenega sodišča oseba v položaju V. Drozdovsa na podlagi latvijske zakonodaje o civilni odgovornosti upravičena do odškodnine za nepremoženjsko škodo, nastalo zaradi smrti njenih staršev.

- 48 Glede na vse zgoraj navedeno je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 3(1) Prve direktive in člen 1(1) in (2) Druge direktive razlagati tako, da mora obvezno zavarovanje civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil zajemati odškodnino za nepremoženjsko škodo, nastalo bližnjim osebam oškodovancev, ki so umrli v prometni nesreči, če je ta odškodnina iz naslova civilne odgovornosti zavarovanca določena z nacionalnim pravom, ki se uporabi v sporu o glavni stvari.

Drugo vprašanje

- 49 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 3(1) Prve direktive in člen 1(2) Druge direktive razlagati tako, da nasprotujeta nacionalnim določbam, na podlagi katerih je z obveznim zavarovanjem civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil odškodnina za nepremoženjsko škodo, ki jo je treba v skladu z nacionalno zakonodajo o civilni odgovornosti izplačati zaradi smrti ožjih družinskih članov v prometni nesreči, krita le do maksimalnega zneska, ki je nižji od tistih, določenih v členu 1(2) Druge direktive.
- 50 V točki 46 te sodbe je bilo ugotovljeno, da morajo države članice zagotoviti, da je odškodnina, ki jo je treba v skladu z njihovo nacionalno zakonodajo o civilni odgovornosti izplačati zaradi nepremoženjske škode, ki je nastala ožjim družinskim članom oškodovancev iz prometnih nesreč, krita z obveznim zavarovanjem do minimalnih zneskov, določenih v členu 1(2) Druge direktive.
- 51 Opozoriti je treba tudi, da je Sodišče že razsodilo, da člen 1(2) Druge direktive nasprotuje nacionalni zakonodaji, ki določa maksimalne zneske jamstva, ki so nižji od minimalnih zneskov jamstva, določenih s tem členom (glej v tem smislu sodbo z dne 14. septembra 2000 v zadevi Mendes Ferreira in Delgado Correia Ferreira, C-348/98, Recueil, str. I-6711, točka 40, in sklep z dne 24. julija 2003, Messejana Viegas v zadevi C-166/02, Recueil, str. I-7871, točka 20).
- 52 Ker zavarovalnica Baltikums trdi, da lahko nacionalni zakonodajalec za posamezne vrste škode določi maksimalne zneske jamstva, ki so nižji od minimalnih zneskov jamstva, določenih z navedenim členom, če je zagotovljeno, da so za vso škodo doseženi minimalni zneski jamstva, določeni s tem členom, je treba, prvič, poudariti, da člen 1(2) Druge direktive ne določa niti ne dovoljuje drugega razlikovanja med vrstami škode, ki se krije, razen tistega med telesnimi poškodbami in premoženjsko škodo.
- 53 Drugič, opozoriti je treba, da je bilo v točki 33 te sodbe navedeno, da morajo države članice svoje pristojnosti na tem področju izvajati ob spoštovanju prava Unije in da nacionalne določbe, ki urejajo odškodnino za nesreče, ki so nastale pri uporabi motornih vozil, trem zgoraj navedenim direktivam ne morejo odvzeti polnega učinka.
- 54 Če pa bi lahko, odvisno od primera, nacionalni zakonodajalci za vsako od posameznih različnih vrst škode, ki bi bile ugotovljene, v nacionalnem pravu določili različne maksimalne zneske jamstva, ki bi bili nižji od minimalnih zneskov jamstva iz člena 1(2) Druge direktive, bi bil navedenim minimalnim zneskom jamstva in zato temu členu odvzet polni učinek.
- 55 Poleg tega je iz spisa, predloženega Sodišču, razvidno, da drugače od okoliščin, v katerih je bila izdana zgoraj navedena sodba Marques Almeida, namen nacionalne ureditve v postopku v glavni stvari ni ugotoviti pravico oškodovanca do odškodnine na podlagi civilne odgovornosti zavarovanca niti morebiten obseg te pravice, temveč se s to ureditvijo omejuje kritje civilne odgovornosti zavarovanca z obveznim zavarovanjem.
- 56 Skrbnica je namreč navedla, latvijska vlada pa je na obravnavi pred Sodiščem potrdila, da lahko v skladu z latvijskim pravom civilna odgovornost zavarovanca za zlasti nepremoženjsko škodo, ki nastane osebam zaradi prometne nesreče, preseže zneske, ki so v skladu s sporno nacionalno ureditvijo kriti z obveznim zavarovanjem.

- 57 V teh okoliščinah pa je treba ugotoviti, da nacionalna zakonodaja v postopku v glavni stvari vpliva na jamstvo, določeno s pravom Unije, da je civilna odgovornost pri uporabi motornih vozil, določena v skladu z nacionalnim pravom, ki se uporabi, krita z zavarovanjem, ki je skladno s Prvo, Drugo in Tretjo direktivo (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Marques Almeida, točka 38 in navedena sodna praksa).
- 58 Iz tega izhaja, da je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 3(1) Prve direktive in člen 1(1) in (2) Druge direktive razlagati tako, da nasprotujeta nacionalnim določbam, na podlagi katerih je z obveznim zavarovanjem civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil odškodnina za nepremoženjsko škodo, ki jo je treba v skladu z nacionalno zakonodajo o civilni odgovornosti izplačati zaradi smrti ožjih družinskih članov v prometni nesreči, krita le do maksimalnega zneska, ki je nižji od tistih, določenih v členu 1(2) Druge direktive.

Stroški

- 59 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

1. Člen 3(1) Direktive Sveta z dne 24. aprila 1972 o približevanju zakonodaje držav članic o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil in o izvajanju obveznosti zavarovanja takšne odgovornosti (72/166/EGS) in člen 1(1) in (2) Druge Direktive Sveta z dne 30. decembra 1983 o približevanju zakonodaje držav članic o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil (84/5/EGS) je treba razlagati tako, da mora obvezno zavarovanje civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil zajemati odškodnino za nepremoženjsko škodo, nastalo bližnjim osebam oškodovancev, ki so umrli v prometni nesreči, če je ta odškodnina iz naslova civilne odgovornosti zavarovanca določena z nacionalnim pravom, ki se uporabi v sporu o glavni stvari.
2. Člen 3(1) Direktive 72/166 in člen 1(1) in (2) Druge direktive 84/5 je treba razlagati tako, da nasprotujeta nacionalnim določbam, na podlagi katerih je z obveznim zavarovanjem civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil odškodnina za nepremoženjsko škodo, ki jo je treba v skladu z nacionalno zakonodajo o civilni odgovornosti izplačati zaradi smrti ožjih družinskih članov v prometni nesreči, krita le do maksimalnega zneska, ki je nižji od tistih, določenih v členu 1(2) Druge direktive 84/5.

Podpisi